

Конкурс «Слава нації»

Творчі роботи учнів-учасників всеукраїнського конкурсу «Слава нації»

НАПРЯМ «ЛИСТ ГЕРОЮ / ГЕРОЇНІ»
Номінація «Творчість»

Едуард Демченко,
учень 9 класу Опорного закладу загальної середньої освіти Приазовський ліцей Приазовської селищної ради Запорізької області

Надія Василівна Тракалюк,
вчителька Опорного закладу загальної середньої освіти Приазовський ліцей Приазовської селищної ради Запорізької області

ЛИСТ КОШОВОГО ОТАМАНА ІВАНА СІРКА ГЕРОЮ УКРАЇНИ ОЛЕКСАНДРУ МАЦІЄВСЬКОМУ

*Славному у Христі брату і товаришу по зброї,
Герою України Олександрі Ігоревичу Мацієвському
від кошового отамана Війська Запорозького
Низового Івана Дмитровича Сірка.*

Пишу тобі, «Мацик», «Санька» (дозволь називати так, як зверталися до тебе побратими), з вічності, де немає ні болю, ні страху, а є лише слава тих, хто віддав життя за волю свого народу.

Дивлюся на тебе, синку, і бачу в тобі себе молодого. Та сама течє, пульсує, гудє в тобі кров козацька — вільна, непокірна, як вітер над степом. Та сама удача, що не схиляється, та сама жага — стати щитом для рідної сторони.

І з першого дня, коли ворог ступив на нашу святую землю, ти не зміг залишитись осторонь. Не міг байдуже спостерігати, як задимлена від вибухів рідна сторона здригається, стогне, терпить наругу.

Ти обрав шлях воїна: пішов до військкомату. А коли не взяли — не зневірився. Допомігав споруджувати укріплення, стояв на варті, готував вогонь для захисту, і знову звертався до збірного пункту. Бо

серце твоє билось в ритмі рідного терену, що кликав тебе до бою. Знаю, як тяжко у круговерті кривавій дождати своєї години. І я дождав, коли браття-козаки оберуть мене отаманом. А ти дождав, коли дозволять узяти до рук зброю за неньку Україну.

І дочекався — став снайпером, воїном точним, мов стріла, і страшним для ворога, як грім над степом.

І ходив ти, де важко, де гаряче, де смерть дихає в потилицю. Від Чернігова до Бахмута, від Бахмута до Соледача — не шукав легких шляхів, не ховався за спинами. Стояв, як дуб, що бурі не боїться.

І прийшов день твого останнього бою — біля Красної Гори, де п'ятеро стояли проти орди. Ви тримали оборону дванадцять годин, не зламавшись, не відступивши. Дванадцять годин бою! Це гідно найкращих козацьких традицій, синку. Ми, запорожці, пишалися б такими побратимами.

А потім... потім сталося те, що показує всю різницю між нами й ворогом. Коли взяли тебе в полон, беззбройного і пораненого, безсило, смертельно втомленого, вони думали зламати твій дух. Поставили під дула автоматів, змусили стати в яму, як на страту.

Але ти стояв прямо. Кури в і дивився їм в очі. А коли познущатися хотіли, посміятися, для втіхи своєї зняти на пристрій дивний, ти сказав: «Слава Україні!»

І були то слова останні, але сильніші за меч, гучніші за грім. І в ту мить, побратиме, ворог програв, бо тіло можна вбити, а дух — ніколи, бо слово твоє стало мечем, що не іржавіє, бо «Слава Україні!» — то не просто крик, то клич, що веде у бій, що не дає впасти, що тримає, коли сили нема.

Твоє «Слава Україні!» — то грім, що прокотився степами, горами й морями. То набат, що розбудив світ, показав, яких синів родить земля наша — не з глини, а з вогню, не зі страху, а з правди.

Твоя смерть, брате, — не поразка, а перемога, що несе силу в кожне серце, що б'ється за волю. Бо коли ти впав, ти не згас — ти запалав, як ватра, що веде інших у бій.

Кожен захисник нині — то частка твоєї душі. Кожен, хто каже «Слава Україні!» — то продовження твого бою. Бо ти не загинув, ти став живим у пам'яті народу, що не скориться, не схилиться, не забуде.

І я, Сірко, отаман запорозький, кажу тобі: ти тепер з нами — з тими, що стояли під Конотопом, з тими, що билися в Карпатах, з тими, що не зрадили. Твоя слава — як шабля, що не іржавіє. Твоя душа — як пісня, що не стихає.

Слава тобі, брате!

Слава Україні!

Героям слава!

*Кошовий отаман Запорозької Січі
Іван Дмитрович Сірко.*

*Писано в день,
коли жовтіє листя,
а серце України б'ється в грудях кожного,
хто любить волю.*

Катерина Землянська,
учениця 9-А класу КЗ
«Мелітопольський
ліцей-інтернат II-III
ступенів» Запорізької
обласної ради

**Наталія Олександрівна
Устінова,**
вчителька української
мови та літератури
КЗ «Мелітопольський
ліцей-інтернат II-III
ступенів» Запорізької
обласної ради

ЛИСТ НЕВІДОМОМУ ГЕРОЮ

Любий невідомий Герою!

Так, так, Герою. Бо я розумію, скільки сили волі потрібно, щоб раптом вирішити піти захищати незнайомих тобі людей, цілу країну, яку ти, можливо, й не об'їздив, яку майже не знаєш за межами свого дому. І все ж, подолавши страхи й сумніви, супротив рідних та насмішки знайомих, ти так вирішив, ризикнув своїм здоров'ям і навіть життям. Я боялась би, чесно. Бо так страшно було навіть дивитись на «чужих» солдатів, в їхні дула автоматів, коли ми з мамою та сестрою були в окупації, а далі виїжджали з нашого міста, стояли кілька діб на ворожих блокпостах. Тому моє «Герою» — не пафосне, шаблонне, а від усєї душі.

Я пишу тобі, невідомий Герою, той, який в одиночному танку з товаришами намагався зупинити рашистську навалу на в'їзді в наш Мелітополь і якого поховали місцеві жителі в братській могилі. Ми не знаємо імені, але довідались, що ти з Херсонщини, сусіднього, тепер вже частково також окупованого краю. Просто встав на захист нашого міста.

Я пишу тобі, солдате, чие ім'я — на кожному з прапорців на Алеї Героїв та Газоні національної пам'яті у Києві, на могильних плитах по всій Україні, у списках полонених та зниклих безвісти. Знай, що ти — не забутий, і твоя пожертва собою — не даремна. Щоразу, коли ми проходимо повз ці прапорці та стенди, ми читаємо імена, про себе їх проговорюємо, щоб жили й далі в пам'яті, у звуках, у літерах, у світлинах. І розповідаємо іноземним друзям про твій подвиг і про те, як би все було, якби ти не став на наш захист. Ніколи не забуду щирі обличчя воїнів ЗСУ, які зайшли до на-

шої маршрутки після «сірої зони» зі словами: «Вітаємо в Україні!» Тепер я знаю, скільки важать ці слова.

Я пишу тобі, солдате, який у шпиталі бореться за життя чи проходить реабілітацію. Щоразу, коли ми з мамою та іншими волонтерами відвідуємо вас у місцевих лікарнях, намагаючись забезпечити потрібними речами, якось підняти настрій, показати, що ти не один, що ми вдячні за твої зусилля заради нас, я дивуюсь, скільки в тобі життєвої енергії. Ти жартуєш, береш чергового «ведмедика» (кодова назва іграшок-талісманів) чи янголятка, питаєш, чи будуть колядки на Різдво, намагаєшся мене чимось пригостити. А я ледь стримую сльози і розумію, що я знову прийду, щоб зробити такий мій внесок у перемогу — подяку й підтримку Героям, моїм янголам-охоронцям.

Я пишу тобі, незнайомий солдате, який зараз мерзне десь у бліндажі або окопі на Донецькому, Харківському чи Запорізькому напрямку, збиває дрони на Одещині або Сумщині, охороняє кордони Чернігівщини. Тримайтесь — а ми підставимо надійну опору в тилу. Будемо донатити, плести сітки, ділитися потрібними речами, молитимось за вас, робитимемо все, що в наших силах, щоб Україна здобула перемогу й ви повернулись додому.

Невідомий мені Герою, пишу тобі сказати: «Дякую!». Виявляється, так просто показати людині, що вона не пройде непоміченою в цьому житті, що кожен її крок, кожна дія — запорука чийогось життя.

З повагою Катя

Аріна Гульченко,
учениця 10-Б класу
Смолінського ліцею №2
Смолінської селищної
ради Кіровоградської
області

Олена Василівна Бурла,
вчителька зарубіжної літератури
Смолінського ліцею №2 Смолінської селищної
ради Кіровоградської області

ЛИСТ ДО ТАТА

Дорогий тату!

Цього листа я пишу тобі. Йде четвертий рік боротьби українців за свою свободу та незалежність. XXI століття. Маленька країна у самому центрі Європи відстоює своє право на життя, на мову, на право думати та самостійно приймати рішення. Ворог хоче забрати нашу землю, на якій наші предки здавна ви-

Конкурс «Слава нації»

рощували хліб та співали пісні. Хоче змусити говорити чужою мовою. Але ти, тату, разом з іншими змінив шахтарську роботу на військову форму та став нашим захисником. Насправді для тебе війна почалася набагато раніше, як і для нас.

2014 рік. Мені тоді було тільки чотири роки. Це той самий рік, коли ти пішов в АТО. Чесно, я майже не пам'ятаю ніяких моментів з того болючого та такого крихкого часу. Єдиний спогад, який залишився у мене в голові — це коли я разом з мамою та братом їхали до тебе, щоб провідати. Не можу сказати точно, що на той момент я відчувала — радість чи смуток... Все було змішано в одну величезну завірюху почуттів, яка залишила слід у моєму та твоєму житті.

Я була маленька і не розуміла, куди і чого ти поїхав так надовго. Але мені так хотілося, щоб ти був поруч з нами.

Рік тому, переїжджаючи в інший будинок, ми з мамою збирали речі. І знайшли старі папери, зібрані у великий оберемок. Розгорнувши їх, ми побачили серед них і дитячі малюнки. Ось ми всі разом і дуже хочемо, щоб тато повернувся додому. А ще на одному з них була намальована дорога, а на ній машина. Все це було яскраво-червоного кольору. Хоч цей малюнок і старий, та все ж його фарби збереглися, як і емоції всередині мене. Беручи його в свої долоні, мені здалося, що я згадала той час, коли малювала малюнок. Для тебе, тату. На очах одразу ж забриніли сльози. Хотілося викинути його, зім'яти чи розірвати. Настільки сильні емоції в мене викликав той малюнок. Але найбільше вразила фраза, написана вгорі: «Тату, вернися додому». У цьому дитячому малюнку я впізнала свій почерк. Такі криві, але такі рідні літери...

Сльози почали текти по моїх почервлених щоках, коли я зрозуміла, що з того моменту нічого не змінилося. Я так само, як і тоді, малюю тобі малюнки, пишу листи та друкую фотографії, де ми разом. І я знаю, що ти їх бережеш. Бо підтримка рідних — то найважливіше у світі.

Тату, я по-доброму заздрю дітям, в яких тато вдома. Він ходить на роботу, і його близькі знають, що ввечері він повернеться. А ми могли тільки молитися про це. Мені було важко, як тоді, так і зараз. Цей тягар не спадає з плечей. Таке відчуття, що він з нами назавжди. Війна залишає на кожному свої сліди. На комусь вони менші, на комусь більші, але вони залишаться назавжди.

Ти для мене наче лицар з історичного роману або добрий герой з казки, який з хоробрістю йде в бій. Всі, хто бореться за нашу країну, — лицарі. Та більше підходить слово «герой».

Сьогодні мій тато став узагальненим образом всіх батьків, які захищають нашу Україну. Хочеться сказати слова подяки кожному нашому захиснику — всім, хто не здався, хто допомагає та вірить в нашу перемогу! Вони не просто герої, вони ризикують своїм життям, щоб ми могли жити та навчатися на рідній землі. Вони також не бачили, як перші кроки робить їх дитина. Як вона перший раз збиває собі коліна,

вчиться кататися на велосипеді чи робить паперового літачка, щоб полетіти на ньому до тата...

А деякі з них більше нічого так і не побачать...

Бо війна забрала їх життя, зробила з них янголів, які з неба дивляться мовчки на своїх рідних і моляться за них своєму Богу...

Я вірю, що обов'язково настане щасливий день, коли ми почуємо слова: «Війна закінчилася. Україна перемогла!» І тоді всі татусі повернуться до своїх дітей, щоб підхопити і подати руку, коли я впаду...

Люблю тебе! Твоя Аріна

Есенія Ковальова,
учениця 10 класу
Остерського ліцею №1
Остерської міської ради
Чернігівської області

Тетяна Юріївна Ковальова,
викладачка біології та основ екології Остерського
фахового коледжу Чернігівської області

ПОВЕРНІТЬ МЕНІ ТАТА

(збірка авторської поезії, присвячена татові,
старшому сержанту Окремої
Президентської Бригади ім. Б. Хмельницького
Ковальову Сергію Миколайовичу,
який загинув 30 листопада 2023 року
при виконанні бойового завдання
в місті Авдіївка Донецької області)

Поверніть мені тата...

Поверніть мені тата, благаю...
Інших мрій і бажань я не маю!
Прокидаюся і засинаю,
І на тата я марно чекаю...

Я його не побачу ніколи,
Не зустріне мене він зі школи,
Я не зможу його обійняти
І про те, як люблю, розказати...

Тато там, звідки не повертають...
Хоча про молитви мої знають...
Знають, як я сумую, страждаю...
Знаю й я... та все одно благаю...

Де ти мій янголе?

Де ти, мій янголе, мабуть, ти спиш?
Чи між хмарками своїми літаєш?

Може, покинув мене і не знаєш,
Вже від горя затьмарило розум...

Мовчиш?

Чи ти не бачив, як я на колінах
Молила тебе, охоронцю святих,
Щоб захистили єдину людину —
Тата рідненького від усіх лих?

Де ви були, коли тато загинув?
Чому врятувати його не змогли?
Як допустили? І в чому я винна?
Як нам із братом без нього рости?

Майже два роки ми тата чекали.
Кожен дзвінок — як дарунок з небес!
Щиро молилися. Вірили. Знали:
Нашим стражданням настане кінець...

Як тепер жити? Я в неба питаю!
Небо мовчить, і я знаю чому...
Втративши тата, я віру втрачаю —
Віру в блакить, під якою живу.

Біль

Немає спокою ні вдень, ані вночі,
І позначку «був у мережі» шукаю.
Знов непрочитані мої листи,
І на дзвінки лиш тишею відповідаєш...
Я знаю, так бувало вже не раз,
І ти із часом з'явишся в мережі,
Та серце сковує несамовитий страх...
І сліз потік немає межі...
Чомусь саме сьогодні я боюсь.
Лякає все: і холод, і зима...
І телефон тримаючи, молюсь...
Та ось дзвінок... тебе нема...

Моя весна вдягається у чорне...

Моя весна вдягається у чорне,
Як молода вдова чи тисячі сестер.
Їй не пасує вже вбрання квіткове —
Вона в скорботі відтепер.

Моя весна ніколи не сміється
І часто плаче вранішнім дощем.
Їй дуже холодно. Зігрітись не вдається
Торішнім листям, що геть змгло вже...

Моя весна забула, як співати,
Хоч інколи ледь чути спів пташок.
Та їх пісні не схожі на сонати —
Це біль від втрат, застряглих між хмарок.

Моя весна вдягає чорну сукню
І чорну стрічку заплітає у косу.
Моя весна ніколи не забуде:
Вона не має права на красу!

Віталіна Мартинович,
учениця 9 класу
Подільської філії
Староушицького ліцею
Хмельницької області

Ірина Сергіївна Дудко,
вчителька української
мови, української
літератури та
англійської мови
Подільської філії
Староушицького ліцею
Хмельницької області

ЛИСТ У ВІЧНІСТЬ.

МІЙ БРАТЕ, МІЙ ТИХИЙ ОБЕРІГ...

Привіт, мій рідний... Сьогодні небо таке низьке і важке, ніби воно теж хоче щось прошепотіти про тебе. Ти знаєш, я досі іноді ловлю себе на думці, що ось-ось зазвонить телефон і я почую твій спокійний, впевнений голос. Кажуть, що час — це лікар, але для мене він лише свідок того, як глибоко вкоренився біль у серці, перетворюючись на тиху, невгамовну тугу. Як тобі там, Володю, у тому краю, де замість заграва від вибухів — вічне сяйво? Чи малюєш ти тепер на небесних полотнах наші мрії?

Я часто заплющую очі й повертаюся в наше дитинство, у той затишний, теплий світ, який нам створила бабуся. Вона була нашим незламним оберегом... Ми вечорами сиділи біля неї, слухали розповіді, а ти сміявся, мріяв, говорив, що все в житті треба робити чесно. Ти ніколи не любив несправедливості й завжди ставав на захист слабших. Пам'ятаю, братику, що ти часто сидів десь у куточку з олівцем у руках. Твої пальці виводили на папері цілі світи. Ти любив малювати море, якого ми тоді ще не бачили, і сонце — воно у тебе завжди було яскравим, наче справжнє. Твої малюнки були твоїм притулком.

Але найбільше я пам'ятаю твоє плече. Ти був моєю живою фортецею. Хоч ми й були дітьми, ти оберігав мене з якоюсь дорослою самовідданістю. Коли мені було страшно чи хтось намагався образити — ти ставав попереду, мовчки, непохитно, наче молодий дуб перед бурею. Твоя любов до мене, твоєї сестри, була не в словах, а в кожному твоєму вчинку.

Час минав, ми дорослішали. Ти створив сім'ю, став батьком двох донечок. Я бачила, як змінювався твій

Конкурс «Слава нації»

погляд, коли ти говорив про них. У ньому було стільки любові, ніжності й відповідальності. Ти був для них татом — сильним і надійним. Навіть коли життя склалося не так, як хотілося, ти ніколи не переставав любити своїх маленьких принцес. Вони — твій слід на землі, твій сенс і твоє продовження, вони — твої живі картини, намальовані не олівцем, а самою долею. Братику, ти залишався для своїх дівчаток тим самим оберегом, яким був колись для мене.

А потім прийшла вона — війна. Страшна, чорна, холодна. Коли тобі вручили повістку, ти не вагався ні хвилини. Поки інші шукали шпарини, щоб сховатися від реальності, поки хтось виправдовував свій страх «не своєю війною» — ти пішов. Ти не міг інакше. Твій внутрішній малюнок світу не передбачав боягузтва. Ти обрав шлях воїна, бо знав: якщо не ти, то хто захистить твою сім'ю і цілу неньку Україну?

Твій шлях у війську був стрімким, наче політ стріли. Після короткого навчання ти опинився там, де земля плавилася під ногами. І ось ти подзвонив і нам повідомив, що ти вже: «Солдат Ткаченко Володимир Миколайович. Стрілець-снайпер 4 десантно-штурмового відділення 2 десантно-штурмового взводу 7 десантно-штурмової роти 2 десантно-штурмового батальйону».

Для когось це просто сухі військові терміни, а для мене — це назва твого особистого пекла і твоєї найвищої жертви.

02 липня 2023 року... Ця дата випалена в моїй пам'яті чорним вугіллям. Біля Кремінної, серед понівечених лісів Луганщини, ворожий танк вирішив твою долю. Ти пішов у небо миттєво, мужньо виконуючи свій обов'язок до останнього подиху, до останнього удару свого золотого серця. Ти захищав нашу свободу так само віддано, як колись захищав мене в дитинстві.

Братику мій, рідний... Сум за тобою — це океан, у якого немає берегів.

Але я знаю, що ти не зник. Ти став вітром, що гойдає колосся; ти став дощем, що вмиває стомлену землю; ти став тією найяскравішою зіркою, що вказує шлях подорожнім.

Я не прощаюся з тобою. Я просто чекаю нашої зустрічі там, де немає танкових обстрілів, де не рвуться снаряди, де знову буде тиха бабусина хата і ти — з олівцем у руках — малюватимеш наше спільне вічне щастя.

Спи спокійно, мій Герою. Я завжди пам'ятатиму, чиє ім'я вписане в історію нашої волі.

Твоя сестра, з вічною любов'ю та болем...

ПРИСВЯТА БРАТУ...

Тобі, мій Янгол, рідний брате,
Складаю плачучи присвяту,
Сьогодні хочу пригадати,
Про втрату, що не передати!
З тобою разом ми зростали
І у бабусі вкупці грались,
На небі зорі рахували,

Ти малював, я — милувалась!
Ти батька рідного не знав,
А справжнім татом вітчим став...
І виріс красень, ти мужчина!
В очах палала честь і сила.
Та раптом лихо в Україну,
Підкралось і влилось в родину.
І ти, Володя, рідний брате,
В четверте ДШВ потрапив!
Відважний снайпер і стрілець,
На полі бою молодець,
Та під Луганськом ти загинув,
Матусю, донечок, сестер покинув.
Минув вже рік, мій брате, милий,
Скажи, прошу, де брати сили,
Щоб біль сердечний вгамувати?
Цей жаль не в силах подолати!
Тебе згадаю, зразу плачу,
Може, у снах колись побачу...
Тепер у пам'яті моїй,
Твій образ ніжний і простий.
В скорботі плаче рясно свічка,
Стікає, наче сльози, віск,
Наш Янгол — ти Герой Навічно,
Хоча й коротким був твій вік!

Аніта Піддубна,
учениця 9 класу КЗ
загальної середньої
освіти «Жидичинська
гімназія №31 Луцької
міської ради»

**Людмила
Мирославівна
Кондратюк,**
заступник директора
з навчально-виховної
роботи, вчителька
української мови та
літератури, вчитель-
методист КЗ загальної
середньої освіти
«Жидичинська гімназія
№31 Луцької міської
ради»

А ЖИТИ ТАК ХОЧЕТЬСЯ...

Привіт, мій невідомий захиснику! Так завжди починала свої листи, але не цього разу. Сьогодні пишу тобі, мій захиснику Артеме... Артеме Заболотний...

Я ніколи тебе не знала. Та ми ніколи не познайомилися. Бо тебе вже нема.

Твою історію я знайшла у соцмережах випадково. Просто сиділа в телефоні, нічого особливого не шукала. І раптом це відео. Твої слова. Це були слова прощання. Зовсім короткі: «Ми звідси, мабуть, не повернемося...» Але після них я довго просто сиділа й мовчала. Мої сльози капали в ритм якійсь мелодії.

«А жити ще хочеться...». Тобі було 19. Мені важко це навіть усвідомити. У 19 люди мають будувати плани. У тебе ще мало бути все попереду: життя, родина, друзі, сміх, кохання... Ти мав бути щасливим. Але не встиг. У свої 19 ти зробив інший вибір.

«Ми в пеклі...». Ти вибрав не спокій, а боротьбу. Приймати чоловічі рішення у 18 — це героїзм, це позиція! Але ще з дитинства ти знав, що будеш військовим, а у вісімнадцятиріччям (а це січень 2022 року) став солдатом Національної гвардії України. Це патріотизм, про який за гаджетами наша молодь забуває. Віртуальне життя дуже відрізняється від реального. Я читала, як під час штурму в липні 2023 року ти витягнув з-під обстрілу сімох поранених побратимів, отримавши при цьому контузію і травми. І тільки два місяці реабілітації, а далі — повернення на фронт, щоб залишитись в пам'яті Героєм Небесного Легіону.

«А жити ще хочеться...». Після того відео ти став для мене більше, ніж просто хлопець з екрана. Ти

став людиною, яку я ніколи не забуду. І знаєш: мені боляче. Боляче за тебе. За те, що ти не встиг. Що життя обірвалось тоді, коли тільки починалось. Якби ж все було по-іншому: ти писав відео про дурниці, про сонце, про музику, про кохання. Але ти записав прощання.

«А жити ще хочеться...». О, знову вона... Ти теж чуєш цю неймовірну музику? Чи вона звучить лише в моєму серці? Здається, що я не листа тобі пишу, а мелодію. Але я не вмю писати мелодій, я вмю їх тільки грати: на фортепіано, на скрипці, на сопілці. А може, вже вмю? Та ні... я її просто чула... чула сотні разів.... чомусь завжди під неї плачу. Мирослав Скорик. Це його «Мелодія» влітається поміж моїх рядків і наповнює кожне виведене слово іншим — новим — змістом. Але тепер я розумію, чому вона: я пишу лист, який ти ніколи не прочитаєш. Лист у вічність.

«А жити так хочеться...». Клубок у горлі не дає дихнути. Мелодія наростає. Думки плутаються. Я так багато хотіла тобі сказати, дорогий невідомий мені захиснику! Скоро, коли війна закінчиться, люди повиходять з укриттів, почнуть відбудовувати зруйноване, засівати поля зерном, перестануть боятися ночі і тривоги. Почнуть жити життя. Кожен своє. Як жаль, що у тебе вже не буде свого — іншого чи то нового. Бо життя не можна відбудувати, не можна повернути. Ти отримав від Бога життя Героя.

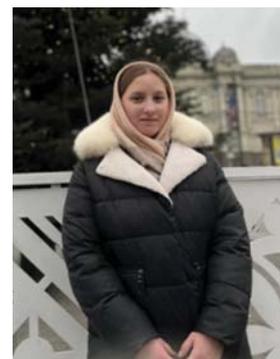
У мене все добре. Дуже добре. Дякую, Артеме Заболотний. За все. За те, що в мене все добре. За те, що ти був. За те, що пішов, щоб ми жили. Вибач, що світ такий.

Спочивай з миром. Ти — назавжди в серці.

Хоч тебе вже нема.

Аніта Піддубна

Христина Джас,
учениця 10-Б класу
ОЗЗСО І—ІІІ ступенів
№1 ім. І. Франка
Кам'янка-Бузької
міської ради Львівської
області

ЛИСТ ЗАХИСНИКАМ І ЗАХИСНИЦЯМ

Не скажу нічого, окрім правди... Ну як ви там, відстоювачі волі? Та знаю — зле. Не раз доводилось смерті в очі зазирати, а потім подумки лиш здогадки кидати, як те життя вдалося урятувати. У такі моменти Всевишній вас оберігає, бо десь зі сльозами на очах старенька мати знов про це благає. І ця молитва — ніби новий ковток життя, що закарбується у пам'яті на все буття.

Конкурс «Слава нації»

Але ж згадай своє дитинство — неначе учора це було. Щасливі, сповнені добра, ви насолоджувалися моментами життя і познайомилися з найкращим другом — братом чи сестрою... І уяви: ті друзі поруч назавжди. Але не буде вже ніколи тієї дружби ще зі школи, бо їх уже похоронили. Хтось на завданні, хтось рани перев'язував, а інші під завалами лежать... А сльози ллються з очей: сьогодні побратима вбили, та вже й прапором труну накрили. Та тільки батькові із матір'ю ніхто ще не сказав, бо це тяжкі, насправду, слова.

Але ж у когось — невідомість, мовчання по той бік телефона, і подумки вона із ним, а навкруги — ні сліз, ні болю. В думках отої дівчини — лише обійми і коханий. Не знає ще вона про те, яким насправді є полон. Лиш після обміну дізнається, що там насправді, але побачить вже не того, котрий на фото посміхався. Прийде до дівчини морально вбитий, тортурами повитий, але нескорений — той, кого вона так покохала. Та все ж навряд чи він її впізнає... Бо наречена теж у війську: ворога із рук землі стирає вона — красуня, тендітна і кмітлива. Учора мамою вже стала вдруге, синочок і донечка на тата вже чекають, хоча не бачили і не знають, як справді любить їх татусь, проте на вчинках і неволі вже усвідомлюють, що він — супергерой, таких навіть у фільмах ще не знають.

Дякую за все! За кожен ранок, коли прокидаюся від будильника, а не від вибухів. За можливість розмовляти державною мовою, знайомитись, подорожувати чи просто обідати вдома. Дякую за свята, освіту, мрії, які можуть здійснюватися в Україні. Ви ті, хто тримає оборону. Серед вас найкращі та найсміливіші. Тримайте позиції до останнього, не дивлячись ні на корупцію, ні на тих, хто втік. Все це ми разом виправимо і покараємо тих, хто збагатився на війні.

Хлопці і дівчата, ваші слова — це голоси нескорених, які змінять країну. Щира подяка за відвагу та силу, за нескореність та старання. Саме ви спонукаєте нас кричати про те, що чинять з нами та нашою Україною. Чи можна називати людину виродком? Так, по-іншому ніяк. Тільки виродки можуть радіти, запускаючи шахеди по цивільних об'єктах, квартирах, садочках чи школах.

Будь ласка, тримайте лінію фронту, бо російський світ має мету знищити молодь і український народ. Чому? Молоде покоління проростає у тотальному страху війни, і вони — одні з тих, які ніколи не дозволять російської ноги на землях України.

Захисники та захисниці, бажаю вам у новому році побачитись із сім'єю, розділити всі родинні свята за одним столом і назавжди дати відсіч ворогу. Найбільша цінність — воля! Низький уклін героям і героїням — дорослим і дітям, військовим і цивільним, янголам та янголятам, усім, хто став жертвами цієї війни. Нехай над нашою державою кружляють янголи-охоронці, які бережуть нас від війни і подарують нам мир та добробут. Слава Україні! Героям слава!

Аміна Жорж,
учениця 10-Б класу
КЗ «Опорний заклад
загальної середньої
освіти «Сузір'я»
Оріхівської міської ради

**Віра Васи́лівна
Наріжна**,
вчителька зарубіжної
літератури КЗ «Опорний
заклад загальної
середньої освіти
«Сузір'я» Оріхівської
міської ради

ЛИСТ ВОЇНУ, ЩО ЗАХИЩАВ МІСТО ОРІХІВ ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ

Чотири роки буде війна. Чотири роки ти на лінії вогню, мужній воїне-захиснику, зречений, незламний герою.

Сьогодні згадували з друзями наш мирний, довірливий рідний Оріхів. Та він і не забувається ніколи. Сниться ночами. Миле, рідне місто. З давньою історією.

Не надто сучасне. Старенький рідний дім. Рідний, до болю рідний...

Неначе почесна варта вишикувались по південному краю дев'ятиповерхівки, неначе крила величезного білого птаха. Щодня вони першими зустрічали схід сонця. А воно безсоромно заглядало у кожне вікно, не давало довго спати, усміхалося та зігрівало.

А сьогодні та варта першою зустрічає ракети, КАБи, Гради, дрони — все, що летить по місту. Намагається захистити містечко. І в тому пеклі ти, опалений війною солдат. Не зробиш ні кроку назад, зупиниш усе, що рухається у твій бік. Ти злився в одне ціле з тими будівлями, вивчив кожну стежку. Так жаль, що тобі ніде навіть зігрітися, немає теплого куточка для сну. Четвертий рік...

Наближаються новорічні свята. О, ти ж не бачив оріхівських свят, любий воїне, захиснику, брате. Немає свят під час війни. Ти бачив тільки пожежі, вибухи, кров і смерті.

А раніше... День Міста, Водохреща, Івана Купала, Покрова. Збирається все місто, тисячі людей, у центрі або на березі Конки. І майже всі знайомі. Сміх,

музика, пісні, радість. Вдень обов'язково спортивні змагання: волейбол, гребля, мотокрос. Ввечері великий концерт, місцеві таланти, заїжджа знаменитість. Кульмінація — величезний феєрверк. Потім потягнуться димки від шашликів. Гуляння. Радість. Любов.

Хотіла ще розповісти тобі, військовому, про весни в Оріхові. Але ж ти зустрічав не одну весну у нашому краї. Ти глибоко вдихнув і аж захлинувся отими пахощами бузкового моря, що затопило вулиці і садочки. З любов'ю зібрані, вирощені, привезені здалеку рідкісні сорти та різновиди цих простих весняних квітів. А потім містечко затопила величезна біла хвиля — вишнева. А в кожному садочку, на кожному вільному клаптику землі тюльпани, півники, півонії. Тисячі кольорів і відтінків. Така краса! І всюди ті пахощі. А ще...

А ще літо, осінь. Тільки в отих садочках ледь тримають важкі солодкі плоди. З ближніх ланів долинують запахи зораної ріллі, або скошеного збіжжя.

А зимою ковзанка, новорічні ялинки під снігом, що ростуть поряд з будинками. Вони всюди. Гарні.

І борщ у нас в Оріхові найсмачніший, оріхівський, з квашеними помідорами. А ти любиш, брате, пиріжки з маком? Що це таке? Зустрічаються дві сусідки.

— Оце насмажила пиріжки.

— А з чим?

— Та, так...

(А там і шкварочки, і цибулька, і печіночка, і ще щось «секретне», «фірмове»). Смачні!

А які у нас ярмарки! Понавозять усього. Де найсолодше молоко? Де найсмачніший мед? У нас. В Оріхові кажуть «базарь». Так повелося, так і кажуть, просто наше місцеве слово. Здавна були знамениті оріхівські «базарі» у нашому краї.

Ти ж бачив, хлопче, нашу гарненьку річку. А лебеді ще плавають? Яка ж то неперевершена грація, витончена краса. Чи може прогнала їх війна в чужі краї, як і людей?

Це те, що живе і завжди житиме в нашому серці. Це те, що ти захищаєш, мій брате-герою. Ти захищаєш не просто будинки. Ти захищаєш саме життя. Отакі маленькі містечка — то душа України. Вони зберігають традиції, історію, тут у любові зростають діти і квіти. А в годину негоди вони щитом захищають рідну землю. Скільки ж їх стояло і стоять до останньої краплі крові, до останньої цеглини. Мар'їнка, Бахмут, Покровськ, Куп'янск. А Оріхів не скорився, не впав. Його знищують, палять, щодня і щоночі.

Він спливає кров'ю. Ми ще не знаємо, скільки життів віддамо для його захисту. Стогне і плаче оріхівська земля.

Ти ж не відступиш, брате-воїне? Ти ж захистиш? Врятуєш? Вірю в це! Вдячна! Доземний уклін!

Тримайся, Оріхів. Твої діти повернуться, загоять рани, відбудують, завітчають.

Прийдеш на наше свято, герою-захиснику? Будеш найшанованішим гостем. Ми будемо для тебе співати, ми принесимо тобі квіти, довго будемо пригощати. Заплачемо разом на могилах полеглих героїв.

Я складу про тебе казку, про твій подвиг, про мужність, відвагу, незламність, про боротьбу за свободу. Можна, буду називати тебе українським козаком? Ту казку розповідатимуть онукам і правнукам. Тільки обов'язково приїжджай... Залишайся живим.

Оріхів'янка.

Анна Овсяннікова,
учениця 7 класу
Славутської гімназії
«Успіх» Славутської
міської ради
Хмельницької області

**Юлія Вікторівна
Опанасюк,**
вчителька Славутської
гімназії «Успіх»
Славутської міської
ради Хмельницької
області

ЛИСТ ЗАХИСНИКАМ УКРАЇНИ

Велика історія України пишеться кров'ю та надлюдськими зусиллями, слова здаються занадто легкими. Проте саме слово є тим містком, що з'єднає тижий тил із гучним фронтом.

Цей лист — не просто текст, це спроба досягнути усього цінність подвигу тих, хто став живою межею між цивілізацією та тим, що проживають наші герої. Це есе узагальнює образ воїна — людини, яка вчора могла спокійно та мирно проживати своє життя звичайної людини без загрози, могла бути програвшим, учителем чи фермером, а сьогодні героїчно тримає на своїх плечах наше небо. Це побут, викарбуваний із бетону, заліза та вологої землі. Та за цією суворого зовнішністю ховається найвищий прояв гуманізму.

Як це — любити свою рідну Україну настільки, щоб бути повністю готовим віддати за її щасливе майбутнє своє «завтра»? Це питання, на яке кожен українець сьогодні намагається знайти відповідь у своїй душі та серці. Твоя присутність у пікселі на вулицях міст чи в коротких повідомленнях «+» з передової — це те, що дає нам повне право на ідентичність. Без тебе назва нашої країни була б лише географічним терміном,

Конкурс «Слава нації»

але з тобою вона стала синонімом гідності для кожної людини на планеті.

Бути захисником України — означає мати відвагу дивитися страху в очі й не відступати ніколи. Означає берегти життя інших, навіть коли власне під великою загрозою. Це про силу духу, про вірність присязі, про любов, що більша за втому і біль.

Я пишу цей лист, не знаючи твого імені, кольору твоїх очей чи того, як звучить твій щирий сміх. Але я точно знаю, що у твоїх очах, Герою, віддзеркалення всіх наших спільних болів і надій. Це погляд людини, яка бачила безодню, але не дозволила їй поглинути себе. Твій шлях — сучасна епопея. Ти не просто воюєш за території, ти воюєш за право літніх людей дожити віку у своїх домівках, за право кожного з нас бути собою.

Кожен твій крок вперед — це відвойоване майбутнє. І хоча ціна цієї боротьби невимовно висока, твоя мужність стає тим світлом, що не дає нам зануритися у темряву зневіри. Ти — наш компас у морі невизначеності.

Ми часто говоримо про вдячність, але чи існують у мові слова, здатні вмістити в собі ціну твого спокою? Вдячність у тилу — це не лише квіти чи донати, хоча вони є життєво необхідними. Це насамперед відповідальність. Відповідальність бути вартими твого подвигу. Ми вчимося жити так, щоб не було соромно за той світ, який ти захищаєш. Кожна побудована школа, кожна висаджена квітка, кожен успішний проєкт у тилу — це наше сильне «дякую», втілене в дію. Ми усвідомлюємо: поки ти тримаєш фронт, ми маємо тримати життя.

Я знаю, що втома іноді стає важчою за автомат. Я знаю, що розлука з рідними — це глибока рана, яка не гоїться. Але воїн ніколи не залишається один: за його спиною мільйони щирих молитов, мільйони теплих думок і незламна віра всього народу.

Цей лист — нагадування про те, що твоя жертва не є даремною.

Ти — той самий титан, ти вже увійшов у вічність, ставши легендою ще за життя. Ми відбудуємо кожну цеглину, ми залікуємо рани землі і ніколи не забудемо, кому завдячуємо своєю свободою. Україна вистоятиме, бо у неї є Ти.

Бережи себе, наш захиснику. Нехай кожен постріл буде повз, а кожна стежка веде до перемоги. Повертайся живим у світ, який ти врятував. Ми чекаємо на тебе не просто як на героя, а як на частину нашої великої української родини!

Слава героям-захисникам!

Валентина Ярчич,
учениця 9 класу
Сімерківської гімназії
Перечинської міської
ради Закарпатської
області

**Любов Валеріївна
Мараморошак,**
вчителька української
мови та літератури,
зарубіжної літератури
Сімерківської гімназії
Перечинської міської
ради Закарпатської
області

НАЙРІДНІШІЙ...

Добрий вечір, Мамо! Як Ви? Минуло лише кілька днів після нашої останньої розмови, а я вже сумую за Вашим голосом. Хоч Ви й попереджали, що деякий час не зможете виходити на зв'язок, я від учорашнього вечора чомусь не знаходжу собі місця.

Аби хоч трохи підбадьоритись, я вирішила знову написати Вам листа. Востаннє надсилала його ще восени, у жовтні. Тоді ми не розмовляли понад тиждень. Пізніше Ви розповіли, що виконували важливе завдання біля Покровська, тому не могли зателефонувати. Як і раніше, зараз мене намагаються розрадити дідусь із бабусею, пояснюючи, що бути військовою медиком і операторкою БПЛА, як моя Мама, дуже непросто. Я, звичайно, розумію, що ця професія дуже важлива, але заспокоююсь тільки тоді, коли чую Ваш рідний голос...

У цей момент відволіктись від хвилювань мені допомагає киця, яку Тато влітку привіз із війни. Вона зручно вместилася в мене на колінах і намагається вхопити ручку. Ви ж добре знаєте, яка вона пустунка! Її енергії позаздрить будь-хто. Спостерігаючи за нею, я мимоволі задумалася: може, і вона сумує за рідними так само, як і я? Адже там, на Сході, у неї точно були люблячі господарі, можливо, пухнасті друзі... Я сподіваюся, що з ними все добре, і наша киця тоді просто загубилася, злякавшись гучних вибухів.

Пам'ятаєте, як ми зраділи, коли вперше її побачили? Дідусь навіть жартував, що кішка вилікує його артроз краще за будь-які ліки. І справді: вона дуже любить сидіти на його колінах і м'яти їх лапками, а інколи відпочиває навіть на бабусиному плечі. Ми-

нулого тижня я встигла зробити кілька несподіваних, але дуже ширих світлин. Думаю, варто було б видрукувати найгарнішу, вставити в рамочку й подарувати бабусі на день народження. Впевнена, вона дуже зрадіє!

Ну ось, розповідаючи про нашу кицьку, я мало не забула, про що хотіла написати в першу чергу! Знаєте, нещодавно мені приснився чудовий сон. Пригадуєте, куди ми часто їздили, коли я була ще зовсім маленькою? Напевно, Ви вже усміхаєтесь, згадуючи ці затишні літні вечори.

...Уві сні я знову відчула себе безтурботною дівчиною, яка сидить на пледіку біля Ужа й тримає смачне ягідне морозиво. Поруч сміється Татко і втирає моє вимазане ласощами личко. Поки він це робить, я встигаю забруднити й платтячко — і тоді привести його до ладу намагаєтесь Ви.

Сон тривав декілька хвилин, але він надовго покращив мій настрій. Навіть у школі вчителі й однокласники помітили, що я частіше усміхаюсь, хоч не робила цього вже досить давно. Я впевнена, що спогади про наше улюблене місце відпочинку підбадьорять і Вас. Мрію, що влітку Вам із Татком вдасться приїхати у відпустку і ми обов'язково поїдемо до Ужгорода, посидимо біля річки і хоч на мить забудемо про все погане... Це бажання допомагає мені долати труднощі і відволікає від похмурих думок.

Без сумніву, було б ще краще, якби Ви приїхали раніше, адже до Великодня залишилось кілька тижнів. Тоді ми б змогли відсвяткувати його разом, бо останні два роки я мала можливість вітати Вас зі святами лише за допомогою відеозв'язку... А після Великодня швидко настане День матері! Я приготувала сюрприз, який, сподіваюсь, дуже Вас потішить! Але не розповідатиму про нього більше, тому що хочу здивувати.

Вірю в те, що мої мрії неодмінно здійсняться і ми вже скоро побачимось.

Щоранку і щовечора прошу Божу Матінку, щоб настав мир й усі повернулися додому неушкодженими. Нехай вона щомиті оберігає Вас і Ваших побратимів, допомагає здолати найстрашніші випробування. А ми підтримуватимемо Вас усім, чим зможемо: молитвами, благодійними внесками, смаколикками, щирими словами й посмішками...

Дуже сумую за Вами й міцно обіймаю! До зустрічі, Матусю!

Ваш «промінчик»

Вікторія Кальченко,
учениця 7 класу
Ворожбянської гімназії
№4 Ворожбянської
міської ради Сумської
області

**Ірина Леонідівна
Бондаренко,**
вчителька української
мови та літератури
Ворожбянської гімназії
№4 Ворожбянської
міської ради Сумської
області

«ЗАЛІЗНИЙ КУПОЛ» УКРАЇНИ

Дорогий татусю!

Я кілька разів перечитувала «Володаря перснів», захоплювалася Гаррі Поттером. Уявляла, що за допомогою чарівної палички можна подолати темряву, зло. А чарівник чи богатир обов'язково врятує всіх від смерті і всі будуть жити щасливо та радісно. І герой в моїй уяві поставав сміливим, відважним, високим і широкоплечим, який завжди подолає всі перешкоди на своєму шляху.

Ранок 24 лютого 2022 року змінив мій світ і всі уявлення про героїв. Ворог цинічно говорив, що за три дні знищить Україну, вже готувалися гуляти Хрещатиком чи Дерибасівською. Але не так сталося, як гадалося.

24 лютого ти зустрів на підступах Маріуполя, бо ти — морський піхотинець. Кожен вечір я молюся за тебе та твоїх побратимів. 86 днів я мала надію, а подвиг морських піхотинців порівнювала з казковими героями. І я знала — мій тато мужній, ти все витримаєш, хоча звичайна людина, а не казковий герой і чарівної палички в тебе немає. Разом з тобою пліч-о-пліч стояли твої друзі, наші колишні сусіди — два Сашки. Я знаю, ви вистоїте і обов'язково повернетесь.

Ви завжди усвідомлювали ризики та небезпеки, з якими вам доведеться зіткнутися, бо не всі долі військових складаються вдало: деякі потрапляють в полон, отримують поранення і навіть стають інвалідами, багато трагічно гинуть під час виконання бойових завдань. Але ви готові були поставити своє життя на карту заради своєї країни, тому й обрали шлях військового. Хто, як не сини своєї країни, захищатимуть

Конкурс «Слава нації»

свою Батьківщину, мою маму, сестричку і мене. Ти та твої побратими — справжні герої.

Але ви не одні такі. Наш сусід дядько Дмитро 25 лютого вже був у Києві, залишив прекрасну роботу за кордоном, сім'ю, лише зателефонував і сказав: «Хто, як не я, буде захищати, а заробляти буду після Перемоги».

Майже чотири роки я не бачу тебе, мій герою, не бачу дядька Дмитра. Але я знаю, що ви живі. І впевнена, що ми обов'язково переможемо ворога, хоча ви й не багатирі казкові. Просто хтось повинен захищати Батьківщину. І краще, ніж вірні, доблесні багатирі своєї Вітчизни, це не зробить ніхто.

Воїни ЗСУ — це ти, мій тато, дядько Сашко, дядько Дмитро і багато ваших товаришів. Вони, наче янголи, оберігають нас від ворога, закривши «залізним куполом» свою рідну землю. А ми з мамою будемо вас чекати, ми любимо тебе.

Чекаємо. Віримо. Любимо. Слава ЗСУ!!!

Елла Походня,
учениця 11 класу Ліцею
№10 м. Житомира

Неля Михайлівна Семеній,
вчителька української
мови та літератури
Ліцею №10 м. Житомира

ЛИСТ ТАТОВІ

Тату, привіт. Не знаю, чому ти не відповідаєш на мої повідомлення і дзвінки. Може, там, де ти зараз, просто немає зв'язку? Мама каже, що зв'язок буває поганим, тому я вирішила написати тобі листа — справжнього, паперового, як у дитинстві. Мені здається, він точно тобі дійде.

Тату, стільки всього сталося, відколи ти поїхав... Ти навіть не уявляєш, скільки історій я збрала, скільки фото й відео зберегла навмисне, щоб показати тобі. Ти прийдеш — і ми все разом подивимось. Я навіть придумала, що зроблю презентацію про свої останні два

роки — от тоді ти точно не пропустиш жодної дрібниці!

Ти знаєш, я вже закінчила 10 клас. А тепер — уяви! — я вже одинадцятикласниця. Звучить страшно, правда? Зовсім недавно я бігла до тебе в обійми з портфелем, коли ти мене забирав з групи продовженого дня, а зараз — останній рік школи. Яюсь дивно і трохи страшно. Ти не бачив, як я стояла на святі «Першого дзвоника» — мені здавалося, що ось-ось побачу тебе у натовпі, як завжди, навіть два рази сплутала тебе з іншими людьми. Але, мабуть, тебе просто затримали, правда? Нічого, я розумію — зараз для тебе найважливіше захищати нас із мамою там, щоб ми могли спокійно жити тут.

Сподіваюсь, цього року ти все ж зможеш приїхати. Бо в мене випускний!

Ми з дівчатами вже вибрали сукні — бордові, з розрізом на нозі, дуже гарні! І навіть репетируємо вальс після уроків. У мене є пара — Ярик, він трохи незграбний, але старається. Думаю, ти усміхнешся, коли побачиш нас.

А ще я дуже хочу повторити наше фото, пам'ятаєш? Те, де ми стоїмо біля школи в перший день навчання. Хочу зробити таке ж, тільки тепер уже перед випускним — як символ того, що ми пройшли весь цей шлях разом.

Тату, обіцяй, що ти прийдеш хоча б на кілька днів. Без тебе це все не матиме сенсу.

Є ще одне... тільки не сварись, добре? Я пофарбувала волосся. У синій.

Так, так — знаю, ти завжди казав, що треба любити свій природний колір, що «дівчина має бути ніжною, а не кольоровою», але мені хотілося змін. Мама дозволила. Сказала, що ти все одно не зможеш мені цього заборонити... і потім довго мовчала. А коли я засміялась, вона просто відвернула голову і витерла очі. Мені здалося, вона образилась, але потім усміхнулась і додала, що я дуже схожа на тебе — така ж вперта.

Знаєш, я іноді думаю, що ти міг би навіть пишатись моїм кольором волосся — бо він, як небо. Таке ж синє, як те, під яким ти, напевно, зараз стоїш.

Недавно я сказала мамі, що дуже хочу тебе побачити. А вона відповіла: «Сподіваюсь, не скоро...»

Я так і не зрозуміла, чому вона так сказала. Невже боїться, що ти потім знову поїдеш? Але ж коли все закінчиться — ти повернешся, правда? Бо як же інакше.

Мама часто плаче ночами. Думає, я не бачу, але я все бачу. І серце стискається від цього так, що не можу дихати. Вона каже, що просто сумує. Я тоді обіймаю її, і ми сидимо мовчки. Вона наче слухає когось, кого я не чую. Іноді шепоче твоє ім'я.

Я питала в мамі, куди можна надіслати цей лист, а вона лише сумно усміхнулась і сказала: «Краще спали його...». А потім додала, що так він швидше тебе знайде. Знаю, ти любиш, коли слухаюсь, але цього разу я не можу. Я не спалю його, бо хочу, щоб ти його прочитав. Хочу, щоб ти відповів.

Тату, якщо ти зараз це читаєш — знай, я тебе дуже люблю. І дуже чекаю.

Мені іноді здається, що коли вночі вітер торкається мого обличчя, то це твоя рука. І коли на небі з'являється найяскравіша зірка — це ти дивишся на мене.

Я все ще вірю, що ми знову сфотографуємось біля школи — тільки цього разу я вже у випускній сукні, а ти тримаєш мене за руку, як тоді.

І ми знову сміємось. І я кажу: «Тату, дивись, я вже доросла!» А ти відповідаєш:

«Для мене ти завжди будеш моя маленька донечка...»

Я чекаю тебе, тату.

Сумую.

І дуже-дуже люблю.

Твоя донечка Ела

Поліна Панасюк,
учениця 9-А класу
Криворізької гімназії
№ 27 Дніпропетровської
області

**Юлія Миколаївна
Сидоренко,**
вчителька української
мови та літератури
Криворізької гімназії
№ 27 Дніпропетровської
області

СОНЦЕ НАД ШКІЛЬНИМ ПОДВІР'ЯМ

Марко завжди приходив до школи раніше за всіх. Йому подобалося те особливе ранкове відчуття: коли подвір'я ще тихе, коли від роси блищать травинки, а коридорами лунає легкий відгомін порожнечі. Здавалося, ніби школа прокидається разом із ним.

У ті дні місто жило з напруженою тишею, але люди продовжували працювати, навчатися, підтримувати одне одного. Марко це бачив щодня — у поглядах вчителів, у руках волонтерів біля адміністрації, у бабусі з сусіднього під'їзду, яка, попри свій вік, щоденно пекла хліб для переселенців.

Маркові було шістнадцять, але він відчував себе дорослішим. Можливо, через те, що його батько був на службі. Можливо, тому, що кожна людина в місті робила щось важливе. І Марко теж хотів.

Одного ранку директорка попросила його піти до спортивної зали — там складала гуманітарну допомогу, яку мали розвезти по сім'ях. Марко погодився

без вагань. Кожен його однокласник уже волонтерив: хтось плів сітки, хтось сортував одяг, хтось ходив з концертами у шпиталь. І він не хотів бути осторонь.

У залі на нього чекала дівчина — Дарина з паралелі. Вона сортувала дитячі речі, а поруч стояв великий ящик із написом: «Книжки для малечі».

— О, привіт, — усміхнулася вона. — Ти новий у нашому «Спортклубі волонтерів»?

— Можна й так сказати, — засміявся Марко. — Що робимо?

— Розкладаємо пакунки. Але ще одне... — вона обережно відсунула коробку. — Тут книжки, і деякі з них старі, пошкоджені. Хочеться, щоб діти отримали хороші примірники.

Марко взяв до рук одну книжку — потерту, з обірваним корінцем.

— Шкода викидати, — сказав він тихо. — Але, мабуть, ти маєш рацію.

— Ми можемо залишити ті, що можна полагодити. Я маю клей, стрічки, обкладинки. Можемо врятувати хоча б кілька.

Вони сіли на лавку біля вікна. Сонце падало на столи яскравими плямами, а пил у повітрі сяяв, ніби маленькі іскри.

Працювали довго. Марко несподівано відчув: книжки ніби повертають тепло, коли береш їх до рук. Кожна з них була комусь потрібною. Комусь, кому зараз теж непросто.

— Знаєш, — сказала раптом Дарина, — я думаю, що патріотизм — це не тільки прапори й свята. Це... коли не проходиш повз. Коли робиш щось, навіть якщо воно маленьке. Бо хтось від цього стане сильнішим.

Марко замислився.

— Батько теж так казав. «Країна — це не лише земля, це люди».

Дарина підняла погляд:

— От бачиш. Значить, ми зараз робимо важливу справу.

У дверях зали з'явилася бібліотекарка пані Галина. У руках вона тримала старий пошарпаний зошит.

— Марку, це Вас стосується, — сказала вона. — Здається, я знайшла заповнений щоденник з минулого року, він Вашого батька. Думала, Ви захочете побачити.

Марко здригнувся. Він узяв зошит обережно, ніби тримав щось надзвичайно крихке. На першій сторінці був знайомий почерк: «Для Марка. Колись ти це прочитаєш». Серце хлопця вдарило швидше. Він відкрив першу сторінку. Там було лише кілька рядків: «Ти маєш знати, синку: сила — не в тому, щоб бути безстрашним. Сила — це коли, навіть боячись, ти робиш те, що правильно. І я знаю, що ти виростеш людиною, яка підтримає інших, коли вони цього потребують».

Марко довго мовчав. Дарина не питала нічого — просто тихо сиділа поруч.

Він нарешті сказав:

— Я хочу, щоб він пишався мною. Хоч трохи.

— Він би пишався, — відповіла вона впевнено.

Марко знову взяв до рук книжки, але цього разу відчув щось більше. Він зрозумів: навіть його невеличкі

Конкурс «Слава нації»

вчинки — це частина великої справи. Частина тієї країни, яку будують разом — щодня, світло й чесно.

У той день вони відремонтували вісімнадцять книжок.

Увечері Марко ніс їх додому одній родині з дітьми. Найменша дівчинка — років шести — вибрала книжку про мандрівників і сказала:

— Я тепер можу читати перед сном! Дякую!

Її очі світилися так, ніби вона отримала щось багатого більше за книжку.

Марко усміхнувся. Десь у грудях ставало тепло, ніби світило сонце.

«Такі моменти, — подумав він, — і є справжньою силою. Тією, про яку писав тато».

Коли він повернувся в школу наступного ранку, подвір'я знову зустріло його сяйливими краплинами роси.

Тільки тепер він точно знав, чому приходиться сюди рано.

Він хотів робити більше. Йому хотілося допомагати. Бо країна — це люди.

А кожна добра справа — це маленький крок до великого світла.

Софія Керницька,

учениця 8-А класу Долинського ліцею №6 «Європейський» Калуського району Івано-Франківської області

Оксана Михайлівна Кішка,

вчителька української мови та літератури Долинського ліцею №6 «Європейський» Калуського району Івано-Франківської області

ЛИСТ ЗАХИСНИКУ УКРАЇНИ

Дорогий захиснику, мій хранителю тиші!

Я пишу цей лист з надією, що він колись все ж потрапить у Твої руки. А ще з величезною вдячністю за те, що борониш мій дім, мою родину, моїх друзів, моє безкрає небо. У цей важкий час, коли ти, не шкодуючи себе, стоїш на передовій і захищаєш нашу рідну українську землю, я подумки питаю у себе: заради чого живу я, бо мій герой живе заради мене?! Вже давно у моїй голові звучать важливі слова, дуже важлива фраза: «Людина приходиться у цей світ, щоб догодити Богові». І я вірю, що це правда. Важко одразу усвідомити важливість цих слів, бо це не лише про молитву та обряди, а й про те, як жити з любов'ю заради інших, ставати на захист добра та правди. Саме це робиш Ти кожного дня! Мужністю перекиваєш страх, віддані-

стю — біль, надією — тугу за родиною. Коли сили вже на межі, згадай, що воюєш не тільки за землю, а й за світло, за право просто жити, кохати, просто бачити, як росте твоє дитя та щиро усміхається дружина. Ти ж пам'ятаєш, що обіцяв донечці найкрасивішу ляльку і поїздку на море? Пам'ятай про слова батькам повернутись живим. Ти казав, що зустрінетесь швидко.

Я часто уявляю собі, як стаю всесильною та могутньою, обіймаю Тебе за плечі, огортаю своєю повагою та надією, і Ти стаєш справжнім велетом, який не боїться нічого, адже поруч Бог та люди, які вірять у Тебе. Я надіюсь, що Бог буде завжди поруч з Тобою, бо Він завжди там, де любов і правда, де міцно стоять, не відчуваючи ніг. Там, де за рідну землю полягти готові, хоч втомлені не тільки очі. Де не бояться темряви, а стають світлом. Де кров'ю малюють спокійний день для інших. Він завжди поруч і готовий допомогти, огорнувши своєю силою.

Сьогодні мені приснився сон, в якому ми сміялися, мов діти, безжурно та щиро. Ти приходи до мене в сні частіше відпочити, хоч на хвилинку в мир і спокій. Я знаю, Ти не сам цей шлях обрав, ти хочеш додому, але, любий, пам'ятай, що є ті, хто молиться за Тебе щодня.

Попереду ще багато обов'язків, тому не хочу затримувати Тебе довгими словами. Бережи себе, мій Герою, і пам'ятай: тебе чекають! Я чекаю. Живим, здоровим, неушкодженим, лише не янголом!

Ти наша мужність, наше майбутнє, наша Україна...

Леонард Корж,

учень 11-А класу КЗ «Веселівська гімназія № 2» Веселівської селищної ради Мелітопольського району Запорізької області

Тетяна Анатоліївна Латиш,

вчителька української мови та літератури КЗ «Веселівська гімназія № 2» Веселівської селищної ради Мелітопольського району Запорізької області

ІСТОРІЮ НЕ ПИШУТЬ НА СТОЛІ... Хроніки сьогодення (День Незалежності)

Історії ж бо пишуть на столі.

Ми ж пишем кров'ю на своїй землі...

Ліна Костенко

Репетиція закінчилась. Усе пройшло добре. Ми заповнили тротуар Хрещатика — жадібно пили воду, курили, перемовлялись. Ввічливо махали дітям, які радісно на нас витріщались, давали дорогу перехо-

жим, вчасно ловили під лікоть, як хтось оступався, тушили цигарку похапцем, коли малеча підбігала, щоб сфотографуватись.

Ці хвилини відпочинку... Згадав батька і нашу останню розмову. Мимоволі торкнувся хрестика. Його завжди відчуваю шкірою, і не тільки в буквальному сенсі: духовний талісман сім'ї, здається, протягом усього існування збирав потужні емоції її членів. Не вистачає слів, щоб передати енергетику сили й рішучості, яка струменить від цього звичайного на вигляд металевого артефакту. Цей хрестик пережив більше, ніж будь-що у світі, бо не був обмежений людським віком.

Під час нашої останньої розмови батько передав мені цей оберіг. Колись перед смертю в благородному бою мій предок потурбувався про те, щоб передати синові свій талісман. З цим хрестиком чоловіки мого роду пройшли крізь жорстокі січі, і в найтяжчі та найнебезпечніші моменти саме підвіска слугувала нагадуванням про духовну велич, що допомагала рятувати друзів, не ослаблювати наступу на ворогів і розвіювати за вітром страх.

Мої предки — козаки. Пам'ятаю батькові розповіді про події минулого.

Мене й досі проймає легкий дроз від згадки про ті часи. Точних історичних свідчень про подвиги предків збереглося досить мало, але, враховуючи специфіку епох, у полум'ї яких намагалися вибороти для свого народу світле майбутнє українці-січовики, з певністю можу сказати про винятковість їхніх особистостей.

Моя бабуся розповіла мені про Самсонів день, коли вшановують пам'ять загиблих. Під час великої битви загинуло багато козаків. У цей день родичі поминали покійних у вельми оригінальний спосіб. Накривали столи, кликали музик і веселилися. Робили так тому, що козаки — самі хлопці веселі, що любили і оковитої випити, і з дівчатами гульнути, заповіли не плакати по них і не влаштовувати траур, а гуляти й тішитися, аби їм самим на тому світі було веселіше і аби їхнє серце раділо так само.

Коли я підріс, то поцікавився, що то за Самсонів день, такий? Проаналізував усі події, що відбувалися у цей день в історії, збагнув — Битва під Берестечком!

У червні 1651 року, біля містечка Берестечко на Волині, зійшлися армії гетьмана Богдана Хмельницького і короля Яна Казимира. Вперше в історії Європи в битві зійшлися 100 на 100 тисяч вояків! Тоді загинули 10 000 козаків. Від шабель, сокир, самопалів та болотної води. Програш перекреслив всі плани Хмельницького. Україна «повисла» між Туреччиною, Польщею та Москвою без статусу та визнання. Ще й без хліба. Знайома картина?

... На полі бою я бачив різних людей. У складі десантно-штурмової бригади були і менеджери, і селяни, і вчорашні робітники, які не уявляли себе козаками взагалі. Але в обставинах війни, коли летять ГРАДи, навкруги кров і хаос, у них пробудилася генетична пам'ять. Ці молоді люди (а в штурмові підрозділи брали молодих) були справжніми козаками. Хлопці залишилися сам на сам з Ордою. Про це слід писати. Знімати фільми...

Уже дорослим я знову почув історію про битву під Берестечком, коли перебував у Підкам'янському монастирі. Мене вразив один експонат. Витинанка. Малюнок створений за допомогою паперу і ножиць. Екскурсовод пояснив мені, що зображено на старій витинанці: біля церкви танцюють хлопці та дівчата. Веселяться. А над ними літають душі загиблих козаків. Загиблих у бою. Зі зброєю у руках. Загиблих за свою Вітчизну. Їхні душі літають над рідною землею. І тішаться. Їм радісно від того, що їхні нащадки веселяться. Бо життя — триває...

Завтра День Незалежності. Завтра українські військові віддадуть шану побратимам, загиблим у боях. Ми покажемо, що готові! Що ми можемо битися! Що ми зробимо те, що не зробили загиблі! Хай їхні душі втішаться видовищем маршу війська, яке неймовірно змінилося за ці роки.

Нехай їхні душі радітимуть від посмішок та захоплених поглядів людей, за життя і здоров'я яких вони загинули.

Ми віддамо їм шану. Ми пройдемо парадом.

А громадяни радітимуть й пишатимуться. Саме так, як заповіли далекі предки.

Аліна Долгова,
учениця 10 класу
КЗ «Опорний заклад
загальної середньої
освіти «Сузір'я»
Оріхівської міської ради
Запорізької області

**Наталія Вікторівна
Бондарева,**
вчителька української
мови та літератури
КЗ «Опорний заклад
загальної середньої
освіти «Сузір'я»
Оріхівської міської ради
Запорізької області

ВШАНУВАННЯ ЗАХИСНИКІВ УКРАЇНИ

Вітаю, шановний захиснику!

Мужній воїне! До тебе звертається учениця 10 класу з прифронтового міста, яке за роки війни стало «міцним горішком». Це завдяки твоїй сміливості,

Конкурс «Слава нації»

силі духу, вірності військовій присязі, а найголовніше — любові до рідної країни моє місто захищене. І ніяка ворожа сила не в змозі знищити його. Низько вклоняюся перед тобою, перед кожним, хто ризикує своїм життям і хто віддає його за мене, за кожного українця та українку!

Мій внесок у Перемогу — це навчання. Я стараюся вчитися якнайкраще, бо знаю: кожна розумна думка, кожна нова навичка і кожен освічений українець у майбутньому — це ще один крок до сильної, вільної, відбудованої України.

Пишу листа, щоб висловити слова шани за нележку, але надзвичайно важливу працю. Дякую тобі за те, що захищаєш мене, нашу Україну, нашу свободу та наше мирне небо. Я пишаюся твоєю мужністю, силою духу та відданістю!

А для мене ця вдячність — особлива. Два мої брати теж зараз на війні. І коли я кажу «дякую», я кажу це як сестра, як українка і як людина, яка знає, що таке чекати, вірити й не опускати рук.

Мужній воїне! Ти — мій герой. Ти щодня ризикуєш життям заради нашої свободи та безпеки, і це не залишає байдужим жодного з нас.

Шановний солдате, бажаю тобі міцного здоров'я, незламної віри та сили духу. Нехай кожен твій крок наближає нас до Перемоги, а янгол-охоронець оберігає тебе. Я молюся за всіх захисників і вірю в ЗСУ! Твоя самовідданість надихає всю Україну, дає мені можливість жити, навчатися, мріяти та посміхатися.

Пам'ятай, що на мужності таких, як ти, тримається наша країна. А ми тут робимо все, що в наших силах, щоб бути гідними тієї Перемоги, яку ви виборюєте. Ви — справжні лицарі, ваш патріотизм ніколи не буде забутий!

Ваша сила та віра гартують нашу націю. Ви — наша гордість і сила, наша надія на краще майбутнє. Бажаю вам мирного неба над головою та незламного духу. Але найголовніше:

Ти тільки повернись, благаю, чуєш,
Ти не лети далеко в небеса,
Бо тут, на цій землі, тебе чекають...

А я чекаю своїх братів і вірю, що кожен воїн обов'язково повернеться до своєї домівки.

Слава Україні!
Героям Слава!

Анна Лисюк,
учениця 5 класу
Самчиківської
загальноосвітньої
школи I-III ступенів
Старокостянтинівської
міської ради
Хмельницької області

**Людмила
Володимирівна
Кузьмич,**
вчителька
Самчиківської
загальноосвітньої
школи I-III ступенів
Старокостянтинівської
міської ради
Хмельницької області

НИЗЬКИЙ УКЛІН ЗА КОЖЕН СВІТАНОК

Дорогий захиснику, дядьку Павле!

Пишу, щоб подякувати Вам і Вашим побратимам за те, що в перший рік війни тримали наше небо. ППО стала для мого рідного села надійним щитом, який рятував і рятує життя, дарує надію. Хоч я ще тільки п'ятикласниця, але усвідомлюю, якою ціною дається кожен наш спокійний світанок.

Знаю: зараз захищаєте схід України, тому дякую, що попри щоденні запеклі бої, Покровськ завдяки вам залишається територією України. Серце кожного з нас — там, поруч із Вами. Тарас Григорович Шевченко писав: «Борітеся — поборете». Мені здається, цей вислів зараз на часі.

Я розумію, що Україна проходить через важкі випробування. Упевнена: вона була, є та буде незалежною державою! Я це усвідомила ще навесні 2022 року, коли перебувала за межами країни з родиною. Колись я мріяла поїхати за кордон до своїх рідних, але, проживши в Польщі кілька місяців, зрозуміла: добре лише там, де нас немає. Україна — найкраща держава!

Ваша відвага — це те, на чому тримається Україна, Європа та весь світ! Ви — наша гордість, надія і віра!

Часто пригадую ваші цікаві розповіді, жарти. Пам'ятаю про неймовірну стійкість і незламний оптимізм.

Щодня думаю про вас і пишаюся вашою мужністю. Ви є прикладом справжньої відваги та доброти. Розумію, як вам зараз важко, тому бажаю, щоб день був спокійним, а ніч — тихою.

Хай цей лист стане для Вас маленьким теплим оберегом у цей холодний час.

Будь ласка, бережіть себе так міцно, як бороните нашу землю. Хай кожен день наближає перемогу та Ваше повернення додому.

З повагою, Анна Лисюк

Марія Євсюкова,
учениця 6-В класу
КЗ загальної середньої
освіти «Луцький лицей
№23 Луцької міської
ради»

**Ольга Олександрівна
Лесик,**
вчителька української
мови та літератури
КЗ загальної середньої
освіти «Луцький лицей
№23 Луцької міської
ради»

СИЛЬНІ ДУХОМ!

Дорогі Захисники! Коли ми чуємо слово «герой», ми часто уявляємо людину, яка зробила щось велике, увійшла в історію чи прославилась на весь світ. Але для мене герой — це не обов'язково хтось видатний. Герой — це людина, яка, попри труднощі, залишається сильною, доброю та не втрачає віри.

Іноді герой — це мама, яка щодня працює. Іноді учитель, що терпляче навчає. А іноді просто той, хто не опускає рук, коли життя здається несправедливим.

Герой — це той, хто не боїться,
Хто у важкий час не зупиниться,
У кого добро у серці б'ється
І хто ніколи не здається!

Для мене справжні герої сьогодні — це Захисники України! Вони стоять на передовій, щоб ми могли жити. Вони залишають будинки, сім'ї, спокійне життя заради нашої свободи. Їхня відвага — це не просто сила, а велика любов до рідної землі. Я вдячна кожному, хто береже наш спокій навіть ціною власного життя.

Я сама відчула, що таке війна. Я — переселенка з Харкова. Мені довелося залишити рідне місто й жити за тисячу кілометрів від батьків. Завжди важко починати спочатку, але саме в такі моменти розумієш, що герой живе в кожному з нас.

Отже, герой — це не лише той, хто робить великі вчинки. Герой — це людина, яка має добре серце, не здається і вірить у краще. І щоб бути героєм, не потрібно слави, достатньо бути чесним, добрим і сильним духом. Потрібно вірити в себе, у людей і в нашу ПЕРЕМОГУ, бо саме віра допомагає пройти навіть найтемніші шляхи.

Я дякую всім Героям: і тим, хто тримає зброю, і тим, хто просто робить добро щодня. Ви доводите, що Герой — це не лише про силу. Саме ви — приклад для всіх людей.

Вірю в Добро! Перемогу! Дякую Вам, наші Герої!

Антон Калкатин,
учень 10 класу ВСП «Могилів-Подільський
технологічно-економічний фаховий коледж
Вінницького національного аграрного
університету»

Олена Петрівна Ільєва,
викладач ВСП «Могилів-Подільський
технологічно-економічний фаховий коледж
Вінницького національного аграрного
університету»

ЛИСТ ГЕРОЮ

Привіт, дорогий тату!

Пишаюся тобою безмежно! 3 грудня 2023 року ти на війні, і відтоді не минає й дня без думок про тебе. Знаю, що твоя відданість і сміливість рятують життя й наближають нашу Перемогу, а мужність і сила — справжній приклад любові до України.

Татусю, мушу зізнатися: дуже сумую, бракує тебе вдома... Часто згадую, як проводили час разом, поради та розмови, спокійний голос, який завжди додавав мені впевненості. Іноді хочеться поділитися новинами чи просто спитати твоєї думки, але... ти зараз далеко, на передовій... Та навіть там залишаєшся для мене опорою. Коли важко, думаю: «А що сказав би тато?» — і це допомагає не здаватися. Зігрівають душу щасливі вечори, проведені разом, щірі поради, які завжди звучали спокійно й мудро, жарти, від яких у домі ставало тепліше. Пам'ятаю руку на моєму плечі — у ній була така впевненість, що відчував себе захищеним від усього світу. Зараз, коли мені важко, запитую себе: «А як вчинив би тато?» — це допомагає триматися.

Кожна твоя звістка, наче подих свіжого повітря, дзвінки й повідомлення, мов промінь сонця крізь темні хмари. Перечитую слова знову й знову, ніби намагаюся зберегти частинку твого голосу поряд. Вони дають мені сили вірити, що ти тримаєшся і що зовсім скоро повернешся до нас. Дивлячись на тебе, вчуся бути сильним, витривалим і мужнім.

У нас все добре, мама працює, я навчаюся, займаюся спортом, відвідую танцювальний гурток. Безліч щоденних клопотів, дуже не вистачає твоєї присут-

Конкурс «Слава нації»

ності, теплою поглядом, звичного «Як ти?» після довгого дня. Мрію про той момент, коли переступиш поріг рідного дому, і ми зможемо просто мовчки обійнятися. Це буде найщасливіший день у моєму житті!

Я з мамою й усією родиною дуже чекаємо на тебе, молимося за здоров'я й сили, живемо з думкою про тебе й щодня дякуємо Богові, що маємо такого мужнього батька. Ти — наша гордість, наша надія й наш Герой.

Прощу: будь обачним, бережи себе, адже потрібен нам не лише як захисник України, а й як найрідніша людина. Пам'ятай, навіть якщо нас розділяють кілометри, ми завжди разом серцем. Дякую тобі за все, що робиш заради нашої сім'ї й України. Дуже тебе люблю і щасливий, що я — твій син!

Із вірою в швидке повернення й безмежною любов'ю — Антон

НАПРЯМ «УКРАЇНСЬКІ СИМВОЛИ ТА ОБЕРЕГИ» Номінація «Творчість»

Анастасія Волошина,
учениця 10 класу КЗ
«Михайлівський ліцей»
Олександрівської
селищної ради
Кропивницького району
Кіровоградської області

**Альона Віталіївна
Коцупера**,
вчителька української
мови та літератури
КЗ «Михайлівський
ліцей» Олександрівської
селищної ради
Кропивницького району
Кіровоградської області

СИМВОЛ УКРАЇНСЬКОГО ГОРЯ

Пишаються червоні маки серед золотої пшениці. Ніби така маленька і непомітна квітка, але яке її значення в народі! Можливо, у цьому її особливість української нації — вони навіть у найменшому бачать прекрасне. Крихітна квітка чи гігантське дерево, невелика співоча пташина чи кремезний звір стають всенародним символом або оберегом для людини.

Так само і з маком. Здавна його оспівували у піснях і баладах, казках і народних переказах. Ця вогненно-червона квітка для українців є символом молодості, дівочої краси та здоров'я. «Цвіте, як мак», — говорять у народі про надзвичайно гарну дівчину, врода якої ніби сяє на все село. Мак заплітали у вінок — цим молодиці демонстрували свою квітучу юність та красу.

Ішли роки, залишивши далеко позаду мирні та безтурботні часи. Лихо не спить... Лише за ХХ століття пролилося стільки крові! Прогрімали дві світові, голодомор, жорстокі сталінські репресії, жакливою чорною плямою в історії народу залишилися гітлерівські концтабори. Розстрілювали найталановитіших українських митців за «поширення революційних ідей». Депортація кримських татар. Масове виселення українців з рідних домівок далеко на Схід. А маки продовжують цвісти у протоптаній поживклій траві...

Але тепер, дивлячись на них, не думаєш, що якась там дівчина цвіте барвами молодості та краси, як мак. Після скількох років лихотіть їхні пелюстки — ніби краплини тієї безневинної крові, що пролилася у боротьбі за свободу. Вони нагадують нам про тернистий, зрошений кров'ю шлях українців до волі.

24 серпня 1991 року. Проголошення довгоочікуваної незалежності. Все найгірше залишилося в минулому... Здавалося, нині мак — це лише пам'ять про кожного, хто постраждав, ціною свого життя виборюючи для кожного із нас мир та суверенітет.

Почалося, на перший погляд, спокійне ХХІ століття. Український народ господарює на своїй, мирній та незалежній землі. Активно розвивається економіка, вдосконалюється освіта, покращується загальний рівень життя. Нарешті такий жаданий спокій! Тепер ніякої війни, розрухи, вбивств! Та не так сталося, як гадалося...

Проживши спокійно, без сутичок і кровопролиття трохи більше ніж двадцять років, наш народ знову змушений захищати рідну землю... То не маки цвітуть на Майдані Незалежності — то кров відважних лицарів Небесної Сотні. То виблискує у траві кров кіборгів, які своїми спинами, неначе щитами, боронили аеропорт в Донецьку. А нині хіба інакше? Скільки героїв загинуло всього за три роки, захищаючи Батьківщину від безжалісного окупанта!

Завдання кожного українця зараз — не забувати. Щороку 8 і 9 травня відзначається День пам'яті та примирення. І його символом став червоний мак. Він знаменує пам'ять не лише про жертви буремного ХХ століття, а й постраждалих у нинішній російсько-українській війні. Мак постійно нагадує, яку страшну ціну віддав наш народ, торуючи дорогу до миру та незалежності.

Ось як час все змінює! Колись — символ молодості та краси, нині — кров волелюбного народу, що пролилася під рукою ненажерливого сусіда. Мак — це символ про страшне минуле. Це надія на світле майбутнє.

Дарина Данилюк,
учениця 10 класу
Демидівського ліцею
Демидівської селищної
ради Рівненської області

**Тетяна Дмитрівна
Дяченко,**
вчителька зарубіжної
літератури
Демидівського ліцею
Демидівської селищної
ради Рівненської області

ТАМ, ДЕ ЖИВЕ ЗАХИСТ

У присмерку там, де тіні густі і глибокі,
Де сажа на сволюку пише історію літ,
Бабуся мотала, ховаючи в вузлики спокій,
Ляльку прадавню, що знала, як створений світ.
Без лику і зору, без імені і без гордині,
Хрест на обличчі — як символ двох вічних доріг.
Нитка до нитки лягала в святій березині,
Щоб жоден нечистий переступити не зміг поріг.

Мотанка — варта німа біля сну немовляти,
Їй очі не треба, щоб бачити кривду і зло.
Вона пам'ятала, як вміють вмирати й кохати,
Тримала той світ, щоб життя в ньому далі цвіло.
Колись її клали в колыску, як щит від напасті,
Щоб долю дитині не вкрали чужі вітражі.
Ми з нею споріднені — в горі єдині і в щасті,
Ми теж тепер зшиті із пам'яті, болю й душі.

А там, де на покуті пахне узваром і хлібом,
Врочисто і гордо стоїть золотий оберіг.
Дідух — сніп із поля, що кланявся сонцю і небу,
Він — тіло землі, що зайшло на святковий поріг.
До нього злітаються ті, хто відійшов у вічність,
Сідають незримо до столу в різдвяний час.
Він зв'яже мертвих і живих у єдину сутність,
Щоб рід не згубився, а жив і міцнів повсякчас.

Скриплять мостини, і вітер виє, мов звір,
Мороз розмальовує шибки в холодний кришталь.
Та дідух стоїть, наче батько, і дарує нам мир,
Вбираючи в себе тривогу, страхи і печаль.

І я відчуваю: минуле — це зовсім не попіл,
Воно — теплий подих, що гріє в найлютішу ніч.
Допоки стоїть цей сніп у людському потоці —
Ми є. Ми стоїмо. Ми дивимось темряві в віч.

Над входом — підкова, побита і часом, і шляхом,
Знайдена десь у пилу, серед тисячі верст.
Залізо старе, що колись пролітало над жахом,
Тепер тут висить, як надійний, залізний хрест.
Воно пам'ятає галоп і розпачливі втечі,
І іскри з-під ніг, і важку, непідйомну втому.
Колись берегла коня від ваги й колотнечі,
Тепер — відганяє біду від нашого дому.

А в вузлику білім — часник, і полин, і мак,
Заховані тихо під образ, від злого сльвіця.
Бо заздрість буває гостріша, ніж шабля й козак,
І словом можна убити, спинити серця.
Та вірили люди: не все береться мечем,
Не все можна силою чи люттям здолати.
Є трави святі, що стають незримим плечем,
Є речі прості, що уміють життя рятувати.

Обереги — не казка, не вигадка і не омана,
Вони із нужди, із любові і віри зросли.
Коли не було ні щитів, ні мурів, ні брами,
Вони — наче янголи, рід крізь віки несли.
В них — код поколінь, що не стерти й не забути,
Молитва без слів, що сильніша за будь-яку зброю.
Це — наше коріння. І доки ми будем його цінувати —
Ніхто нас не зможе зрівняти із чорною млою.

Владлена Карапетрова,

учениця 11 класу Ліцею №22 міста Житомира
імені Василя Михайловича Кавуна

Олеся Іллівна Просандеева,

вчителька української мови та літератури
Ліцею №22 міста Житомира імені Василя
Михайловича Кавуна

ОБЕРЕГИ, ЩО ТРИМАЮТЬ НЕБО

*Прапор мій не впаде,
Бо душа — не під кулі крихка.
Ми із роду, що силу тримає
Навіть в смерті, навіть в сльозах.*

У час, коли війна роздирає на шматки українську
землю, забирає тисячі життів, топлячи у сльозах та
крові мою країну, наші символи й обереги набувають
особливої сили, особливої уваги та цінності. Вони не
просто частина минулого, а броня української душі
сьогодennя.

Вишиванка. Колись її одягали на свята та урочи-
стості, а сьогодні її одягла війна. Її кладуть під броню,
під форму, в наплічник. Бо кожен хрестик на грудях
та комірі — це не мода, а оберіг, код нації, за який ми
воюємо ціною життя. Вона зігриває, коли холодно,
і дає втратити віру, коли страшно. Вишиванка ста-

Конкурс «Слава нації»

ла бронєю душі. На бронезилетах солдат — вишиті хрестики, в кишені — лялька-мотанка або янголик. І це не для прикраси. А для віри. Для того, щоб пам'ятати: десь там, вдома, мама, кохана, донька, бабуся вишивала цю нитку з думкою: «Повертайся живим».

Прапор. Наш прапор, обпалений димом, закривавлений і в сльозах, але не зламаній. Він майорить на позиціях не як тканина, а як серце нації. Синьо-жовті стрічки миготять на рюкзаках, на касках, навіть на хрестах побратимів. А скільки їх, прапорів, створюють синьо-жовту колізію на кладовищах з отого осоружного 2022... (саме 2022, повномасштабне вторгнення).

Калина. Калина тепер цвіте на могилах та на руїнах колишніх міст-велетнів. Вона червона — як кров, що вже стала частиною цієї землі. Своїми кетягами взимку закликає пташок вшанувати пам'ять тих, кого поховано в полі, далеко від дому, і ніхто не приїде схилити голову. Ніби подорож в минуле сторінками сьогодення: про таке читали на уроках літератури лише в піснях, казках та легендах.

Рушник. Символ, який колись охороняв хату, супроводжував людину впродовж усього життя, тепер охороняє Україну. І доки ми тримаємо в руках рушник, а в серці — оберіг, ворог нас не зламає.

Пісня. Коли замовкають гармати — звучить пісня. А іноді вона лунає навіть серед бою, стиха, тремтливо, але впевнено, як голос нації, що не скорилася. Для України пісня завжди була більше, ніж музика. Вона — зброя, молитва, пам'ять. У часи війни вона перетворилася на символ незламності. Однією з таких стала легендарна «Ой у лузі червона калина». Це не просто старовинна пісня, вона ніби воскресла у 2022-му і стала гімном спротиву, незламності та віри у щасливе майбуття. Її співали всі: бійці на фронті, волонтери в тилу, діти в укриттях, люди в метро, ті, хто виїхав за кордон, і я вдома зі своєю родиною. У кожному рядку лунає впевненість, що «ще розвеселиться наша славна Україна». Пісня — це оберіг, який для мене найсильніший. Вона тримає на передовій, коли слова вичерпуються. Це те, що залишає людину людиною навіть під звуки вибухів. У ній все: і плач, і надія, і гнів, і любов. Ворог може стріляти, але не може змусити нас мовчати. І поки звучить українська пісня — Україна жива.

Рашисти можуть палити хати, розстрілювати вишиті рушники, знущатися з хрестів. Але вони не знищать сенсу наших оберегів, бо він живе не в речах, а в нас: у кожному, хто бере до рук зброю і водночас не відпускає молитву, у кожному, хто вдягає тризуб не як прикрасу, а як присягу, у кожному, хто співає не для задоволення, а для нескорення і крику душі, у кожному, хто вдягає вишиванку не для тренду, а для гордості і душевної броні, у кожному, хто тулить до грудей ляльку-мотанку чи янголика...

Нас, українців, не зламати, не роздерти на шмаття, не знищити, бо маємо неопалиму купину ми не лише в оберегах, а й у серці, і пронесемо її крізь життя, і передамо своїм нащадкам, бо у цьому і є наша сила.

Катерина Коваль,
учениця 8 класу Бердянської гімназії №16
Бердянської міської ради Запорізької області

**Ганна Леонідівна
Грицан,**
вчителька Бердянської
гімназії №16
Бердянської міської
ради Запорізької області

ЗОЛОТЕ ОКО УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ

Рослина ця — живе проміння сонця,
Це знак свободи, стійкості, тепла,
Це прапор польовий під небом синім,
І України серце, й нації душа.

На ниві золотій, де вітер віє,
До сонця свої руки простяга.
І, наче оберіг, у час негоди
Веде він українців в майбуття.

Наш сонях світить, як вогонь надії,
Що не згасити зливам і штормам,
Таїть в собі неподоланну силу,
Щитом живим тримає віри храм.

О квітко сонця, корінь твій глибокий,
Черпаєш силу рідної землі.
Ти — голос предків, що в серцях лунає,
Козацьку славу бережеш в стеблі.

Ростеш в степу, де вільно вітер лине,
Де сурми кличуть в битву раз у раз,
Звитяга українська не міліє,
Бо лан із соняхів завжди дороговказ.

На Іловайськiм полі — це не просто квіти —
Солдатські душі, що злетіли у віки,
Тут кожен пелюсток назавжди згадка
Про силу й мужність велетів землі.

Вони йшли, нескорені, завзяті,
Зрадливий коридор чекав на них...
І враз завмерло все в німій скорботі,
І серця пульс без вороття затих.

Земля зітхає в розпачі й донині,
Оплакуючи воїнів своїх,
Бує сонях на стражденній ниві,
Як символ пам'яті, надії оберіг.

Він мов знамено в нескінченній битві,
За волю, мрію, мирнеє життя,
Хай й далі на просторах наших квітне,
Яскраво сяє соняшник в очах.

Марія Штирба, учениця
6 класу Жуківської філії
Улашанівського ліцею
імені Володимира
Марковського

**Наталія Олегівна
Ткачова**,
вчителька Жуківської
філії Улашанівського
ліцею імені Володимира
Марковського

ІКОНИ ТА ІКОНОПИС

Сьогодні я б хотіла поговорити про ікони, як символи та обереги нашої неньки України. Моя вчителька, Наталія Олегівна, розповідала мені, що серед багатой матеріальної та духовної спадщини нашого народу чільне місце належить іконопису, в якому втілено душу українського народу, глибину сприйняття християнської віри, силу і мудрість традицій.

Провівши невелику дослідницьку роботу, я дізналася, що ікони, як вид малярства, поширилися у Київській Русі з прийняттям християнства 988 р. від Візантії, звідки їх, на початках як взірці, привозили до Києва. Згодом навичок малювання ікон набули місцеві малярі, а вже наприкінці 19 ст. у Києві працював славетний чернець-маляр Алімпій.

У подальші віки паралельно з професійним розвивається і щораз більше поширюється народний іконопис, в якому з другої половини 16 ст. окреслюються самобутні стилістичні особливості та образна система. Я відчула і побачила, що в іконописі, так само як і в літературних творах чи фольклорі, хоч і опосередковано, порушувалися проблеми суспільного життя. На мій погляд, народний іконопис був виразником національної свідомості народу. Я помітила, що тут у межах канонічної іконографії з'являються паростки сприйняття образу людини з усіма її турботами,

сповненої радістю і драматизмом. У таких складних за змістом, і багатопланових за сюжетом іконах, як «Страсті Христові», «Страшний суд», «Різдво Христове», «Жертвоприношення Авраама», а також «Архангел Михаїл», «Юрій-змієборець», «Покрова» та ін. простежуються соціальні та світські мотиви.

На іконах «Страсті Христові» народні малярі зображали життя і діяння Христа, страждання і переслідування Сина Божого у доступній формі, підсвідомо акцентуючи на деталях, близьких до життєвих ситуацій. Подані на іконі євангельські оповіді хвилювали, викликали співчуття, спонукали до роздумів про людяність, віру в своє божественне покликання.

Страх і водночас віру у вищу справедливість навіює на мене ікона «Страшного суду». Ця ікона була своєрідним кодексом християнської моралі. У цих масштабних, панорамних композиціях, з енциклопедичною вірогідністю відображали буття людини, її уявлення про потойбічний світ. Дидактичний зміст ікони тлумачив основну церковну доктрину — про прийдешній день світу праведного і несправедного. Пензель маляра на іконах «Страшного суду» вимальовував різочі картини пекла та ідилічну сцену раю. У пеклі зображали грішників, найчастіше розбійників, злодіїв, шинкарок, картярів, п'яниць, прелюбодіїв, несправедливих суддів і сільських старост. Глибокий моральний зміст мали на іконах «Страшного суду» епізоди про смерть бідного і багача. Душу багача забирає диявол; бідний помирає під мелодії музики, а душа його потрапляє до ангелів. Відповідні паралелі знаходимо у літературних творах та усній народній творчості. Ікона «Страшний суд» є оберегом від поганих вчинків, закликом до праведного життя. Наприклад, у поета Лазаря Барановича цій темі присвячено вірш «Багачеві, Лазареві», рядки якого мають еквівалентне до іконописної сцени звучання:

Полинув Лазар — Янголи забрали,
Багач — у пеклі, мучиться немало
На лоні вклався Лазар у Авраама,
А багачеві і викопана яма.

Ікони, або образи (термін, що набув більшого поширення у народі), стали невіддільним (частина/ознака) і органічним компонентом оздоблення інтер'єру української хати. Як витвір рук обдарованих народних малярів вони стали оберегами та символами української оселі, надавали їй духовного піднесення. Цікавий опис світлиці подає Іван Нечуй-Левицький у повісті «Старосвітські батюшки та матушки»: «Дві стіни були суспіль завішані образами, неначе іконостас. В одному кутку висів під самою стелею здоровий образ Печерської Богородиці, в другім кутку — Почаївської. Перед образами висіли лампадки, а на образах висіли довгі рушники, розкішно повишівані лапатими квітками та дрібними взорцями. Під самінькою стелею висіли, суспіль один коло другого, великі образи, а під ними висів другий рядок трохи менших».

Я знаю, що образи у селянській хаті посідали чільне місце — на покуті. До них не тільки молилися, пе-

Конкурс «Слава нації»

ред ними здійснювали важливі обрядові акти. Під образами сідали до вечері на Святвечір і до свяченого на Великдень, тут було місце молодого з молодою після церковного шлюбу, на лаві під образами укладали покійника, виряджаючи його в останню путь. За образи клали пучок або вінок колосків, що залишилися від обжинок, лікувальне зілля, ставили свячену воду, переховували документи, але ні в якому разі не гроші, які вважалися спокусою диявола. Образом благословляли у рекрути, на чумацтво, його дарували при народженні дитини.

Я дослідила, що хатні ікони малювалися на дошці, полотні чи на склі. Їх створювали на Київщині та Чернігівщині, Волині й Покутті, в Галичині і на Гуцульщині, Слобожанщині, в Закарпатті. Малярі ікон були здебільш анонімні. Вони рідко залишали на творах своє ім'я. Про їхню діяльність дізнаємося з літературних та архівних джерел.

Також, я знаю, що осередками малювання ікон ставали окремі села, міста, монастирі. Малювали ікони на замовлення або на продаж. Збували образи на ярмарках та церковних відпустях, на храмових святах. Найбільш відомим центром народного іконопису

Додатки

«Страсті Христові» (перша половина 17 ст.)

«Юрій – змієборець» (Марко Шестакович, перша пол. 18 ст.)

19 ст. був Київ. Тут, на Подолі, у ремісничо-торговому районі міста, працювало безліч майстрів. Їхню малярську продукцію можна було придбати не тільки на ярмарках, але й у спеціально відкритих іконних крамницях Києва.

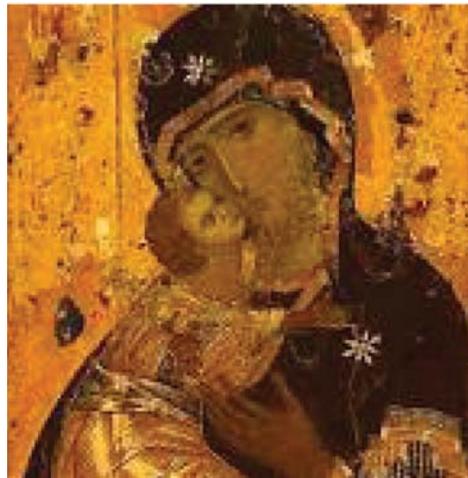
Я можу зауважити, що ікони та іконопис — це справжні українські символи та обереги були, є та будуть. Це цілий поетичний світ, віддзеркалення душі нашого народу, його світобачення, мрій і сподівань. Поєднання земних реалій з багатою фантазією.

Список використаної літератури

1. Ковальчук І. Історіографія українського іконопису I половини ХХ ст. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2019. №39. С. 89—110.
2. Кривавич Д. Українське сакральне мистецтво в період авангардних течій у культурі ХХ століття. Київська церква : альманах християн. думки. Київ, 1999. № 5. С. 82—84.
3. Лесів Т. Іконопис сьогодні: професор Роман Василик і кафедра сакрального мистецтва. Вісник Львівської національної академії мистецтв 2019. Вип. № 39. С. 53-72.

«Страшний суд»

«Богородиця» (19 ст.)

Поліна Светлічна,
учениця 11 класу
Берестинського центру
позашкільної освіти
Берестинської міської
ради Харківської області

**Анастасія
Дмитрівна Іванова,**
керівник гуртка
літературної творчості
Берестинського центру
позашкільної освіти
Берестинської міської
ради Харківської області

ВУЛИК ЯК СИМВОЛ ЗГУРТОВАНості УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Природа дає людині безліч прикладів згуртовано-сти та самовідданості. Один з них — це вулик, де кожна бджола має своє завдання, яке виконує не заради власної користі, а заради спільного добра — для процвітання всього рою. Бджоли настільки оберігають дім, що готові захищати свій вулик ціною власного життя. Так і в людському житті: ми всі маємо свої ролі, професії та обов'язки, що спрямовані на підтримку суспільного устрою, родини, колективу. Іноді ми не задумуємося про свою роль у великій «мозаїці чарунків життя», але навіть маленькі зусилля кожного можуть мати великий вплив на загальну гармонію.

Подібно до бджіл, люди можуть досягти найбільшого, коли підтримують один одного та прагнуть зберігати баланс з природою, дотримуючись правил і цінностей, що є основою справжньої єдності.

Ми повинні вчитись у бджіл, які, попри свої маленькі розміри, здатні на великі вчинки. Не перестаю дивуватися бджолиній мудрості, про яку, можливо, вона й сама не знає. Нехай наша згуртованість, наша відданість і готовність до активних дій стануть запорукою перемоги. Разом ми зможемо подолати всі труднощі, захистити свою землю, зупинити кривавий терор і забезпечити світле майбутнє для прийдешніх поколінь, бо кожен з нас, з одного боку, просто людина, а з іншого — творець сьогодення, й робити добрі справи — це неймовірно сильний і важливий вчинок.

Майбутнє залежить від кожного з нас,
Не від однієї людини.
Це треба усім зрозуміти в цей час —
Не буде без нас України.
Хоч доля складна, але в наших руках
І кожен собі сам художник.
Тому закликаю: малою себе так,
Пишатися щоб було можна.
Бо ти — це рядок, а країна — це твір,
Збирай себе слово за словом.
Творитимемо ми нові сторінки,
Ніхто нас не спинить ніколи.
І поки ми рівно тримаємо стрій,
Усі ми єдині і рівні.
Зазнали жахів цих воєнних подій,
Але живемо в Україні.
Прозорі думки, ніби краплі води,
І сни, коли сумно і лячно,
Що знов повертають в сьгодні, де ми
Чекаєм на мир нетерпляче.
Та темінь і ніч — теж частина життя,
Та крапають сльози, мов мжичка,
Я просто жива, в мене є почуття
І все відчувати є звичка.
І вже після того, як пройдуть віки,
Нам час цей тяжкий не забути.
Нам треба не стерти все це, навпаки —
Завжди пам'ятати, збагнути.

Я хочу повернутись назад на десять років,
В Луганськ, в квартиру рідну, де мала все своє,
Туди, де народилась, зробила перші кроки,
Щоб не відчувати більше війни, що зараз є.
І в час той безтурботний самій собі сказати:
«Не вір усім навколо, сильнішою ставай,
Ще матимеш ти щастя, але і будуть втрати,
І змушена ти будеш залишити цей край».
Я хочу повернутись, та вірю все ж щороку
У те, що все скінчиться й повернеться навспак,
І що усі затамлять весь біль цього уроку.
Я знаю: мир настане, я вірю: буде так!

У небі пливуть темні хмари,
Так швидко, неначе роки.
Лунають і зараз удари,
І зараз ще є козаки.
Славетну історію пишуть,
Як пращури наші колись
За мир боролися й тишу,
Щоб мрії нащадків збулись.
Минали століття, події
Все змінювали навкруги,
Але все ж навколо, мов змії,
Лишилися в нас вороги.
Хоч в нашому небі ще хмари,
Похмури, лихі, грозові,

Конкурс «Слава нації»

Ми всі стоїмо за державу —
Натхненні, сміливі, живі!

Війна нас змушує дорослішати рано,
Вона сувора, дика, руйнівна,
Вона в твій світ вривається неждано
І спалює все без жалю, до тла.

Війна нас змушує дорослішати швидко
І часу не дає для зволікань,
Показує, як може бути гидко
Від тих, хто не отримав покарань.

Війна нас змушує любити й цінувати
Все те, про що й не згадував колись.
Війна нас вчить по-справжньому кохати,
Які б події ще не відбулись.

Війна нас вчить, щоб розрізняли чорне й біле,
Добро і зло, весь бруд і чистоту.
Тут, попри все лихе й незрозуміле,
Дорослішаю, духом я росту.

Джансу Анварова,
учениця 7 класу
Виноградівської гімназії
Інгульської сільської
ради Баштанського
району Миколаївської
області

**Світлана Адольфівна
Кисленко,**
вчителька української
мови і літератури
Виноградівської гімназії
Інгульської сільської
ради Баштанського
району Миколаївської
області

ЛЕБЕДИНА ПІСНЯ МОГО НАРОДУ

У високому чистому небі видніється прекрасний білий птах. Розпростерши крила, летить він з далеких країв до рідної землі, щоб у своєму домі зростити нове покоління — надію на майбутнє. У цьому польоті птах величний і незвичайний, хоч дуже стомлений довгою, виснажливою дорогою. Часом, зовсім знеси-

лений, він готовий упасти на землю, та знову підіймається у височінь. Йому так треба повернутися!

Цей гордий птах і є для мене уособленням рідної мови, доля якої тісно пов'язана з трагічною долею мого народу. Ось уже 80 літ месхетинські турки прагнуть повернутися на свою історичну Батьківщину — у далеку і прекрасну Месхетію... Вона часто зринає у спогадах моїх старших родичів, які усім серцем линуть туди, де розкинулись розкішні зелені долини та квітучі сади.

Зараз мій народ, на жаль, не має можливості компактно проживати на спільній території, тому існує реальна загроза зникнення турків-месхетинців як етносу.

Дуже важко зберегти наші одвічні традиції та обряди, з часом втрачається зв'язок між поколіннями. Та найважче в таких умовах зберегти рідну мову, передати її нащадкам. Вислів про те, що без мови немає народу, є для нас сьогодні як ніколи актуальним. Проте рідного слова ми не забуваємо — турецькою спілкуємося вдома, маємо власні підручники.

Моя мова легка і прекрасна, мов ніжний подих вітерця, вона пахне квітучим садом і стиглими фруктами, нею мама співає мені пісень, розповідає казки та легенди...

І тоді уявляю себе малим пташеням, що зросте і колись полине до одвічної прабатьківщини. А з собою я візьму надію і лебедину пісню мого народу — рідну мову, без якої немає майбутнього.

Сьогодні я — частинка українського народу. Знаю не тільки рідну, турецьку мову, а й вільно володію державною — українською. Співаю не тільки турецькі, а й українські пісні. Тут народилося нове покоління дітей, для яких Україна стала справжньою Батьківщиною, лагідною і ніжною, як рідна матір.

Всеукраїнський творчий конкурс для учнів
«Слава нації»

Герман Файнштейн. «Герб – багатвікова історія українського народу», м. Торезьк (Донецька область)
Учителька – Людмила Сорокіна

Всеукраїнський творчий конкурс для учнів
«Слава нації»

ISSN 3083-6387

Дарина Сварицевич. «Мотанка та вишивка – обереги українського народу»,
м. Сарни (Рівненська область)
Учителька – Людмила Ромашко